

**SELİM SIRRI TARCAN'IN
ZEYBEK OYUNU DERLEME ÇALIŞMALARI**

M. Şevki ÇAPAN *

ÖZET

Ülkemizde, Türk halk kültürünü derleyip, gelecek nesillere aktaran pek çok çalışma yapılmıştır. Bu kültürün gelişmesine ve yaygınlaşmasına öncülük eden önemli şahsiyetler vardır. Bu kişilerin, hizmet ve çalışmaları, yeni nesillere tanıtılmalıdır. Selim Sırrı Tarcan da, sporcu, subay, spor yazarı, beden eğitimi öğretmeni, araştırmacı ve politikacı olarak, milletimize hizmet etmiş, çok yönlü bir şahsiyettir. Bu makalede, Selim Sırrı Tarcan'ın derleme ve düzenlemesini yaparak tanıttığı, "Yeni Zeybek" veya "Tarcan Zeybeği" oyununun, folklorik, kültürel ve estetik özellikleri vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Selim Sırrı, Türk Halk Oyunu, zeybek.

**COMPILATION STUDIES OF SELİM SIRRI TARCAN ON THE
TURKISH FOLK DANCE "ZEYBEK"**

ABSTRACT

A number of studies which compile Turkish popular culture and transfer it to next generations have been made in Turkey like in other countries. In our country, there are important personalities who help Turkish popular culture to develop and to become widespread. The services and studies of these personalities should be presented to new generations. Selim Sırrı Tarcan was such an important personality that he served for Turkish culture as a sportsman, an officer, a sportswriter, a physical education instructor, an educator, an investigator, a manager and a politician. In this article; the compilation studies of Selim Sırrı Tarcan on the Turkish folk dance "zeybek" have been presented and also the characteristics of the Turkish folk dance "Yeni Zeybek(or Sarı Zeybek)" compiled and arranged by him have been emphasized.

Key Words: Selim Sırrı, Turkish folk dance, zeybek

GİRİŞ

Selim Sırrı Tarcan, 25 Mart 1874 yılında Mora Yenişehir'de doğmuştur. Babası Harput'a bağlı Kesrik köyünden, Albay Yusuf Bey'dir. Selim Sırrı, lise eğitimini Galatasaray Lisesi'nde tamamlar. 1895 yılında Mühendis-hâne-i Berrî-i Hümâyûndan mezun olur.1896-1908 yılları arasında orduda, subay olarak görev yapar.1909 yılında İsveç'e beden eğitimi ihtisasına gönderilen Selim Sırrı, yurda dönünce, ordudaki görevinden istifa ederek, 14 Temmuz 1910 yılında, Osmanlı Mektepleri Terbiye-i Bedeniye Müfettişliğine atanır. Uzun yıllar müfettişlik, beden eğitimi öğretmenliği ve spor yazarlığı yapar. Uluslar arası Olimpiyat Komitesi (CIO) Daimi Üyesi ve Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi'nin kurucu üyesi olup başkanlığını da yapmıştır. 1935 yılında emekli olan Selim Sırrı, iki dönem Samsun milletvekili olarak mecliste

* Öğr. Gör. Muğla Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu.

görev yapar. Türk spor alemine ömrünün her devresinde hizmet eden Selim Sırrı, kırk iki yıllık meslek hayatında, pek çok ilkleri başarmıştır. Çıkarıldığı "**Terbiye ve Oyun**" isimli derginin yanı sıra, devrinin saygın yayın organlarında yayımlanmış, yüzlerce makalesi vardır. Beden eğitimi ve spor dışında da kitap, makale ve konferansları bulunan Selim Sırrı, 2 Mart 1957 yılında İstanbul'da vefat etmiştir. Vefatından sonra, Türk sporuna hizmet ve katkılarından dolayı, Ankara'da bir spor salonuna ismi verilmek suretiyle anısı yaşatılmıştır.¹

DERLEME ÇALIŞMALARI

Selim Sırrı, 1896 yılında genç bir subay olarak İzmir'de göreve başlar. İzmir'de, aydın bir çevreyle tanışma imkanı bularak, iyi bir arkadaş grubuna sahip olur. Arkadaşlarıyla birlikte bir çok sosyal ve kültürel konuda çalışmalar yapar. Selim Sırrı, İzmir'de geçirdiği bu hizmet yıllarını şöyle anlatır:

*"...İzmir'de geçen dört senemi ömrümün en mesut günleri arasında kaydedebilirim. Bu dört sene zarfında hizmetlerimden dolayı çok büyük iltifatlar gördüm. İzmir'de geçen gençlik yıllarım bir inkılabı vesile olduğu için, kalbim orası için minnettarlıkla doludur. İstanbul'a nispetle, İzmir'de bir hürriyet havası olduğundan, bende okumak hevesi uyandırdı. Birçok hükemâyı, garbın eserlerini orada okudum. Okudukça düşüncelerim, muhâkemelerim değişti. Edebiyata, içtimâ'iyâyâta, mûsikîye ait eserlere daha fazla alâka duyuyordum."*²

İzmir'de geçen meslek hayatı yılları, orada kazandığı bilgi, görgü ve tecrübeler, daha sonraki çalışmaları için, iyi bir zemin teşkil eder. Ordudaki subaylık görevi yanı sıra, halk oyunlarına, özellikle zeybek oyunlarına yönelik araştırma, inceleme ve derleme çalışmaları da, bu döneme rastlar. Zeybek oyunlarına karşı duyduğu ilgi ve hayranlığı anlatırken şu bilgileri verir:

"...1312 (1896) Yunan harbi başlamak üzereydi. O tarihte ter bıyık genç bir zâbittim. İzmir'de bulunuyordum. Alasonya'ya sevk edilmek üzere Aydın, Manisa, Denizli, Ödemiş, Tire, Nazilli, Akhisar'dan akın akın harbe gönderilmek üzere askerler gelmiş idi. İzmir'in Kadifekale'sinde ve Yenikale civarında toplanan bu dilâverler çadır kurdular. Gündüzleri talim yapıyor, geceleri meş'aleler yakarak zeybek oyunu oynuyorlardı. Her biri bir çam yarması gibi iri, endamlı, çevik ve atik olan bu zeybeklerin seyrine doyumuyordu. Merdâne rakslarını o zaman görmüş ve hayran olmuşum. Her akşam, curanın, darbukanın sesine ayak uydurup saatlerce pür-neş'e zeybek

¹ M. Şevki Çapan, **Türk Sporunda Selim Sırrı Tarcan**, Ünyay, Muğla 1999, s. 1-8.

² Selim Sırrı, "İdman Aleminde Kırk Sene", **Terbiye ve Oyun**, İstanbul 1922, S.8, s. 121.

oyunuyorlardı. Onların hâline bakanlar, köyünden, evlât ve ayâlınden, nişanlısından ayrıldıklarına ihtimal vermezdi." ³ (Resim- 1)

İzmir'de toplanan zeybeklerin eğitimiyle yakından ilgilenen Selim Sırrı, akşamları da onlarla beraber kalarak, onları yakından tanıma fırsatı bulur. Efelerin kıyafetlerini inceleyerek, özelliklerini tespit eder. Selim Sırrı, kıyafetleri şu şekilde tanıtır:

"...Gelen askerlerin pek azının ayağında mavi dizlik vardı. Bu bahadırların ekserisi zeybek kıyafetinde idi. Bu kıyafetlerin mu'ayyen şekli yok idi. Her beldenin bazı hususiyetleri göze çarpıyordu. Feslerine yemeni, kefiye saranlardan başka, yavuklularının işlediği oyalarla başlarını bir taç gibi süsleyenler de vardı. Bazılarının kasığından koltuğuna kadar uzanan kırmızı yün kuşak, bazılarının bellerine dolanan kıymetli bir şal üstüne bağlanmış meşin silahlıkları vardı. Camadan cepkenlerle, dizlikler çeşit çeşit idi. Umumiyetle dizleri İskoç askerleri gibi meydanda idi. Ayaklarındaki dizlikler kısacıktı. Bu mehabetli , levent-endam insanların hepsi de biçimli ve yakışıklı idi. Sert bakışları, kaytan bıyıkları, şikârına atılmağa müheyyâ yırtıcı bir kaplanı hatırlatıyordu." ⁴

İzmir'de kaldığı süre içinde zeybek oyunlarına karşı ilgi ve dikkati artan Selim Sırrı, boş zamanlarında yörede dolaşarak, zeybeklerle buluşur, türkü ve oyunlarını seyrederek. Oyunları araştırmakla kalmaz, oynamasını da öğrenir. Bu günlerdeki faaliyetlerini şöyle anlatmaktadır:

"...İzmir'de kaldığım dört yıl süresince, her fırsat buldukça Aydın'a, Denizli'ye, Manisa'ya, Akhisar'a, Uşak'a gidiyor, zeybekleri oynatıp, kendim de aralarına katılarak onları taklide çalışırdım. Bazen de o devirde pek seviştiğimiz Akhisarlı Mehmet Bey'e misafir oluyordum. Bu sayede zeybeklerin türkülerini dinliyor ve meftun olduğum bahadırâne rakslarını seyrediyordum.." ⁵

Selim Sırrı, çevrede yaptığı araştırma ve inceleme gezilerinde, zeybek oyunlarının birçok çeşidini yakından görerek, türkülerini ve figürlerini öğrenir. Ödemiş'e yaptığı araştırma gezisindeki intibalarını şu şekilde anlatır:

"...Ödemiş'te on gün kaldım. Bu şirin kasaba bir zeybek beldesidir. Efelere tekrar kavuştum. Eşrâftan bir zâtın delâletiyle dağ köylerini birer birer gezdik. Ormanlarda geceledik, billur gibi sularını içtik. Bir gün Bezdegüme köyüne gittik. Burası elli atmış haneli bir zeybek köyü idi. Köye geç vakit vardık. Vaktiyle silah arkadaşlığı ettiğim kahramanları, şimdi yuvalarında

³ Selim Sırrı, " Zeybek Raksı I ", **Terbiye ve Oyun**, İstanbul 1922, S.5, s.67.

⁴ Selim Sırrı, **Radyo Konferanslarım**, C.1, s.336.

⁵ Selim Sırrı, " Zeybek Raksı I ", **Terbiye ve Oyun**, İstanbul 1922, S.5, s. 67-68.

M. Şevki ÇAPAN

ziyaret ediyordum. Alaca karanlıkta köyün ortasındaki kahvenin önünde atlarımızdan indik. Çardağın altındaki peykeye oturduk. Uzun boylu, kara bıyıklı bir zeybek yanımıza doğru geldi. Arkadaşım kulağıma: - Kara Emin Efe derler, dedi. Hüseyin Efe Türklere has olan misafirperverlikle:-Sefa geldiniz. Hoş geldiniz, dedi.Ocakta pişirilen kahveleri kendi eli ile ikrâm etti. Efe pek hayıflandı :

- Ne yazık, dedi.-Geleceğinizden haberim olaydı, şerefimize bu akşam bir eğlenti tertip ederdik, hoş vakit geçirirdik, dedi. Biraz durakladı, sonra aklına bir şey gelmiş gibi yerinden fırladı. -Ben şimdi gelirim, dedi. Atına atladı ve dolu dizgin karanlıklar içinde kayboldu. Biz delikanlılarla yarım saat kadar dereden, tepeden konuşup dururken, gecenin sükûnetini sarsan bir nal şakırtısı başlarımızı dağ yoluna çevirdi. İki atlı dörtnala geliyordu. Hayvanlar köpük içinde kalmıştı. Atlarından indikleri zaman gözlerime inanmak istemedim. Kara Emin Efe'nin beraberinde getirdiği yetmişlik bir ihtiyardı. İhtiyar, fakat süt gibi beyaz sakalı ile dipdiri bir heykel gibi sağlam görünüyordu. Boynunda sazı asılı idi. Kara Efe gülerek:- Size Kışla köyünden Sinan Ağa'yı getirdim dedi. Köy delikanlıları Sinan Ağa'yı görünce çocuk gibi sevindiler. Meş'alelere birkaç tane karpit lambası ilâve ettiler. Karanlık gece, nurlu bir gündüz oldu. Sinan Ağa'nın gelişi köye ve köylülere can verdi. Sinan Ağa bütün o civara nam vermiş bir saz şairi imiş. İhtiyar zeybek sazını akort etti. Köylüler toplandı. Bir kısmı yere çömelmiş, bir kısmı ayakta dinliyorlardı. Sinan Ağa evvelâ sazla bir koşma söyledi. Zannederim Dertli'den olacak:

Nurdan mı yaratmış seni yaradan

Afet-i devrânım sen sefa geldin

Ayırdılar beni kaşı karadan

Zülfü perişanım sen sefa geldin

Bu gözlerim seni görünce melek

Dilerim rûşen eyledi felek

Rûz ile şeb Hak'tan eyledim dilek

Güzeller sultanım sen sefa geldin

Ondan sonra birçok türküler söyledi. Bir iki mani daha okuduktan sonra Sinan Ağa, küçük süzgün gözlerini kırpıştıra kırpıştıra:- Bunlar sizi o kadar sarmaz, ama nidek, biz İstanbul işi türküler bilmiyoruz, dedi. -Efem yanılıyorsun, ben senin zannettiğinin aksine, İstanbul işi şeylerden o kadar zevk

Selim Sırrı Tarcan 'ın Zeybek Oyunu Derleme Çalışmaları

almıyorum. Anadolu havalarına, hele Urfa ağzı destanlara, koşmalara bayılıyorum. Bak ben de bir türkü çağırayım bakalım hoşlanacak mısın? dedim. Zeybeklerin genci ihtiyarı şehir uşağının türküsünü dinlemek için kulak kesildiler. Ben de bir hey çektikten sonra, gençliğimde anamdan bellediğim bir türküyü coşkun bir sesle okudum.

Ben babamın evin yıktım
Dönüp de ardıma baktım
Beş yüz altın alıp çıktım
Bin gidelim Paşam oğlan

Anan duyar baban duyar
Gelen atlı cana kıyar
Ardımızdan atlı koyar
Ben gidemem Türkmen kızı

Anam duysun babam duysun
Gelen atlı cana kıysın
Ardımızdan atlı koysun
Bin gidelim Paşam oğlan

Kır atımın nalı yoktur
Bir gecelik otu yoktur
Arkasında çulu yoktur
Ben gidemem Türkmen kızı

Bileziğim nal ederim
İncilerim yem ederim

M. Şevki ÇAPAN

Feracemi çul ederim

Bin gidelim Paşam oğlan

Şimdi hepsinin yüzü gülüyor, bana daha candan bakıyorlardı. Bu türkü onlara benim hüviyetimi göstermiş, kendilerine çok yakın bir adam olduğumu anlatmıştı. O zamana kadar biraz utangaç duran köylüler serbestleşmişti. Sinan Ağa'ya ayak dirediler. -Çalınsin öyle ise bir zeybek havası, dediler. Sinan Ağa kısık, pürüzlü sesi ile elinde çarpınan saz ile derinden derinden başladı.

Sardım başımı oyaly yazma ile

Yar bulunur mu gezip tozma ile?

Kızlar kabrimi kazsın gümüş kazma ile

Hopla zeybek hopla, şen olsun yuva

Atılsın silahlar inlesin ova

O yar ahdinde hele durursa

Yüreği benim için bir dem vurursa

Dilediğimi Mevlam bana verirse

Hopla zeybek hopla, şen olsun yuva

Patlasın silahlar inlesin ova

Coşkun sular coşkun durmayıp taşar

Çektiğim kara sevda başımdan aşar

Nice dayandığım dost düşman şaşar

Hopla zeybek hopla, şen olsun yuva

Atılsın silahlar inlesin ova

Delikanlılar hatta yaşlılar, hepsi coşmuştu. Sazın ahengi ile sığıyor, diz çöküyor, fırl fırl dönüyorlardı. Ben de kafiye katılmışım. Bir saat neşe içinde tepindik durduk. İkrâm ettikleri yemekleri, meyveleri yedik. Gece yarısına doğru Ödemiş'e dönerken köylüler kafiye halinde ellerinde meş'aleler, havaya silahlar sıkarak bizi selâmetlediler. Ödemiş'ten ayrılırken tanıdığım, ikram gördüğüm zeybeklerin hayali ve Sinan Ağa'nın sesi hep kulağımda.

Hopla zeybek hopla, şen olsun yuva

Patlasın silahlar inlesin ova " 6

Selim Sırrı'nın İzmir'deki görevi Ekim 1900 sonuna kadar devam eder. Bu tarihte padişah emri ile yüzbaşılığa terfi ederek İstanbul'a atanır.1909 yılında Harbiye Nezareti tarafından, beden eğitimi ve spor ihtisası yapmak üzere İsveç'e gönderilir. Selim Sırrı bu ülkede, "Yüksek Beden Terbiyesi Muallim Mektebi" ne kayıt yaptırır ve İsveç Kralı'nın maiyet alayında misafir subay olarak bulunur. Böylece Selim Sırrı'nın hayatında yeni bir dönem başlar. İsveç'te yaptığı eğitimle, beden eğitimi ve spor konusunda uzmanlaşır. Beden eğitimi ihtisası için İsveç'te bulunduğu süre içinde, İsveç'le ilgili birçok sosyal ve kültürel konuları da inceleme fırsatı bulur. Bunlardan en önemlisi İsveç halk kültürü ve oyunlarıdır. Bu ülkede edindiği bilgileri şöyle nakleder:

"...Benim folklorla alâka göstermeme İsveç'te tahsilim sebep olmuştur. Stockholm'e gittiğim zaman, içtimâî mü'esseseler dikkatimi celbetti. Fikren olduğu gibi, bedenlen ve ahlâken de çok yükselmiş olan İsveçlilerin, bu kuvvetli kültürüne âmil olan şeyleri de tetkike çalıştım...." 7

Selim Sırrı, İsveç Kültürü hakkında yapmış olduğu araştırma ve incelemelerle ilgili olarak şu bilgileri verir:

"...İsveç hakkında millî duyguların pek kuvvetli olduğunu gördüm. Bu duyguların nasıl tenmiye ettiğini tetkik ettim. Orada üç şeye çok ehemmiyet veriyorlar: Millî kıyafetler, halk şarkıları, millî rakslar. Bunların ihyası için fevkalâde hizmetler etmişler. Takriben yarım asır evvel, "Halk Raksları Cemiyeti" ni tesis etmişler. Bu cemiyet İsveç'in her tarafına seyahat yaparak millî şarkıları, raksları bilen ve çok iyi icrâ eden kadın-erkek aileleri Stockholm'e getirmişler. "**Millet Bahçesi**" adını verdikleri, şehrin en güzel parkında, şimal köyü evleri yaparak, içinde köylü an'ane ve âdetlerine uygun, millî kıyafetleriyle yaşantılarını devam ettirmişler. Bu ailelerin hepsi kendi köylerinde olduğu gibi mahallî kıyafetleri, âdetleri, an'aneleri ile yaşıyorlar. Orada pazar ve çarşamba günleri öğleden sonra, takım takım millî kıyafetleriyle, mûsikîleriyle kendi yörelerinin sazlarıyla çaldıkları, köy havalarını çalıyorlar, rakslarını oynuyorlar. Büyükçe bir çıranın ziyâsı etrafında, babalarının okuduğu hikâyeleri dinliyorlar. Her eyaletin hususi bir zevk mahsûlü olan elbiselerle, çevik, çalak çiftlerin rakslarını seyretmeye doyum olmuyor. Bu bahçenin karşısında İsveçlilerin iftihara değer âbidelerinden biri olan "**Şimal Müzesi**" vardır. Bu müzede İsveçlilerin muhtelif asırlarda evlerinde kullandıkları eşya, giydikleri elbise ve serpuşlar,

⁶ Selim Sırrı, **Radyo Konferanslarım**, Devlet Matbaası, İstanbul 1932,C.I, s.340-341.

⁷ Selim Sırrı, **a.g.e.**, s.252.

harp aletleri, dokuma işleri, bakırdan, demirden, çelikten, gümüşten silahlar, vazolar, sandıklar, mutfak levâzımı, insan eli ile, köylü emeği ile vücuda getirilmiş ne varsa toplanmış, tasnif edilmiş ve devirlere göre tertip etmişler.

Bu müzeyi ziyaret eden İsveç halkı, oradan ayrılırken tıpkı ecdâdını ziyâret etmiş gibi bir intibâ ile kendi kendine: "Beni onlar meydana getirdi, ben de onlara karşı vazîfemi unutmayacağım diyor..."⁸

Selim Sırrı, İsveç kültürünü araştırıp, inceleyen Selma Lagerlof ve Ellen Kay'ın çalışmalarını inceler. Doktorasını İsveç halk kültürü alanında yapan, Nobel ödülü sahibi, ünlü edebiyatçı Selma Lagerlof hakkında şu bilgileri verir:

*"... İsveç'te folklorun ihyasına en çok hizmet edenlerden biri, şimal dâhîsi ismini taşıyan edip Selma Lagerloftur. Halk masallarından vücuda getirdiği eserle Nobel mükafatını kazanmıştır. 1907'de Upsala Darülfünûnu'nda edebiyat doktoru diploması verilen ilk bayandır. Selma dünyaca ma'rûf olan "**Gözle Görülmeyen Rabitalar**" isimli kitabını yazdığı vakit ilk mektep hocası idi. Bu eser kendisine hem İsveç'te, hem Cermen lisanı ile konuşan memleketlerde şöhret kazandırdı. Bu eseri nasıl hazırladığını şöyle anlatıyor: İlk mektepte derslerimi verdikten sonra kasabanın ihtiyar kadınlarını etrafıma toplar, onların cin ve peri masallarını, hurâfe ile dolu hikâyelerini dinlerdim. Sonra bütün işittiklerimi defterime yazardım. Bu masallardan, "**Gözle Görülmeyen Rabitalar**" adlı eserim meydana çıktı. demektedir..."⁹*

Selim Sırrı, İsveçlilerin kültürel çalışmalarına yön veren resmi kurumları ve yerel yönetimleri de inceleme fırsatı bulur. İsveç kültürüyle, halk oyunları ile ilgili yapmış olduğu araştırma ve incelemeler, Selim Sırrı için ufuk açıcı olmuştur.

"...İsveçliler, 1890 yılında Ness kasabasında Oyun Muallimi Mektebi'ni kurarak millî rakslarına terbiyevî bir şekil vermişler. Eski rakslarının bir kısmını terk, bir kısmını tebdîl, bir kısmını da doğrudan doğruya ibdâ ederek, bunları an'anelerine sokmuşlar. İsveç Ma'ârif Nezâreti bu raksların güftelerini, notalarını bastırıp mekteplere dağıtmış. Belediyeler aynı risalelerden yüz binlerce tabettirerek bütün İsveç köylerine bedava tevzi etmişlerdir. İsveç operasına kadar giren, en asil ailelerin başlıca eğlencesini teşkil eden bu millî rakslarını gördükten sonra, kendimde rûhî bir intibah duydum. İsveç'te iken karar vermiştim, Anavatana dönünce ilk işim millî rakslarımızın ihyasına çalışmak olacaktı. Davetli olduğum bazı ailelerin hususi

⁸ Selim Sırrı, "Zeybek Raksı II", **Terbiye ve Oyun**, İstanbul 1922, S.6, s.85.

⁹ Selim Sırrı, **Radyo Konferanslarım**, Devlet Matbaası, İstanbul 1932, s.255.

müsâmerelerinde bizim zeybek oyununu yalan yanlış oynayarak, Türklüğümle öğündüm...." 10

Selim Sırrı, İsveç'te edindiği modern ve yeni bilgilerle, Osmanlı ordusuna subaylar yetiştirmek arzusuyla yurda döner ve görevine başlar. İsveç'te zeybek oyunlarını derleme konusundaki kararını hayata geçirmek için araştırmalara başlar. Bu yıllardaki çalışmalarıyla ilgili olarak: "...Anavatana dönünce ilk işim millî rakslarımızın ihyâsına çalışmak olacaktı. Evvelâ İstanbul'da zeybek aradım. Ma'iyet-i Seniyye Bölüğü'nde zeybekler bulunduğunu öğrendim. Aydınli bir paşanın delâleti ile bunları evime getirdim. İzmir'de vaktiyle talebem olan mûsikî mu'allimi Ahmet Yektâ Bey'i de davet ettim. Onlarla bir müddet uğraştım. Fakat zeybeklerden her birinin raksı başka idi. Tavırları, ayak atışları, sıçrayışları birbirine benzemiyordu. Sonra her defasında başka şekilde oynuyorlardı. Kendilerine sebebini sordum. "Çalımımıza nasıl gelirse öyle oynarız. Bu tulû'attır, nizâma girmez." dediler.¹¹

Kısa bir süre sonra ordudaki görevinden ayrılır. Bu çalışmalarını sürdürmez. Zamanın Ma'ârif Nâzırı Emrullah Efendi tarafından "Osmanlı Mektepleri Terbiye-i Bedeniyye Müfettişliği"ne atanır. Müfettişlik görevinden dolayı, Anadolu'nun birçok iline gider. İsveç'te kendi kendine verdiği kararı uygulama fırsatı da doğmuştur Zeybek oyunu ile ilgili derleme çalışmalarına başlar."....1911 de Anadolu'ya teftişe gittiğim zaman, Eskişehir'den başlayarak Konya, Afyonkarahisar, Uşak, Manisa İzmir'de bulabildiğim zeybekleri oynattım. Aydın vilayetinin zeybeklerinin oyunları az çok birbirine benziyordu. Fakat, Eskişehir civarında Karakeçili aşiretinin zeybek oyunları, büsbütün farklı idi. Bursa'daki zeybekleri de oynattım. Artık beş-on zeybek şarkısı bellemiş ve birkaç türlü zeybek raksı öğrenmiştim. Dört beş sene içinde yüzden fazla zeybeğin oyunlarını seyrettim. Bana gittiğim her yerde en güzel oynayanları gösterdiler...." ¹² Selim Sırrı, halk kültürü ve halk oyunlarını araştırma ve derlemesindeki amacını belirtirken şu görüşlere yer verir: "...Mensup olduğumuz büyük milletin masalları, destanları, türküleri, raksları mertlik, kahramanlık ve fedakârlıkla doludur. Folklorumuz bizden sonra yetişecek yeni nesle mazisini tanıtacak ve benliğini bihakkın duyuracaktır..." ¹³

Uluslar arası Olimpiyat Komitesi (CIO) daimi üyesi olan Selim Sırrı, görevli olarak yurtdışında da birçok toplantıya katılır. 1912 yılında Paris'te Sorbon Üniversitesi'nde yapılan Milletlerarası Beden Terbiyesi Konferansı'na

¹⁰ Selim Sırrı Tarcan, **Hatıralarım**, Türkiye Yayınevi, İstanbul 1946, s.53-54.

¹¹ Selim Sırrı Tarcan, **a.g.e.**, s.54.

¹² Selim Sırrı, **Radyo Konferanslarım**, s.256.

¹³ Selim Sırrı Tarcan, **Hatıralarım**, s.54.

katılır. Her ulusun üyeleri, halk oyunlarını sergileyecek ekipleriyle beraber katılırlar. Selim Sırrı orada, zeybek oyunu hakkında verdiği bir konferansta şunları söyler:

*“Ben de kalkıp bizim zeybek oyununu oynadım. Oyunu beğendiler, alkışladılar, tekrar oynamamı rica ettiler. Bir daha oynadım, ikincisi birinciye pek benzemedi. İçimden geldiği zaman diz çöktüm, canım istediği zaman da döndüm. Halbuki onların rakslarının vezin ve ahengi, adım atışları sıçrayışları hiç değişmiyordu. Hepsi hesaplı idi...”*¹⁴ Selim Sırrı, zeybek oyunu ile ilgili verdiği konferans sırasında, pek çok soruyla karşılaşır ve bunlara cevap vermekte zorlanır. *“...Oyun bittikten sonra bazı sıkıcı su'allere maruz kaldım. Hareketlerin sırasını, ellerin parmakların şeklini, kolların vaziyetini sordular. Beni hayli terlettiler. 'Bunlar ecdâttan evlâda intikal eden millî an'anelerdir, sırası falan yoktur. Mu'ayyen bir başlangıç şekli olmadığı gibi, sonu da belli değildir. İnsan yorulunca durur.' dedim. Ama ben de kanâ'at getirdim ki bizim raksımız muayyen bir usul ile oynanmıyor. Her heveskâr, görenek suretiyle bellediği gibi hareket ediyor...”*¹⁵

Görevli olarak yaptığı seyahatlerde, değişik ülkelerin halk oyunlarını inceleme ve araştırmasına ortam hazırlar. Selim Sırrı, derleme çalışmalarını devam ettirirken, bir gerçeği de devamlı göz önünde bulundurur. Bu da bizim oyunlarımızda iklim ve coğrafyanın derin etkilerinin yanı sıra, oyunlarda kadının bulunmayışı gerçeğidir. Bu görüşünü şu şekilde ifade eder :

*“...Orta Anadolu, yukarı Anadolu ve şarkî Anadolu'da delikanlıları teker teker, sonra bir kaçı bir arada rakslarını seyrettim. Sonra Stockholm'de, Kopenhag'da, Bükreş'te, Atina'da, Sofya'da genç kızlarla delikanlıların bir arada rakslarını gördüm. Diyebilirim ki, onların rakslarını bizimkilerden daha çok canlı ve ateşli buldum. O zaman bunun sebebini araştırdım: iklim ve mizaç farkı .Tabii bunu ben de teslim ediyorum. Karadeniz sahillerimiz halkının raksları, Orta Anadolu halkının rakslarından daha canlı, fakat Avrupa'da gördüğüm raksların neş'e ve şetâreti bizimkilerde yok. Bizimkilerin tavır ve hareketlerinde bir hüznün, bir melâl saklı. O halde muhitten, iklimden, mizaçtan başka bir sebep olmalı ? Kadın yokluğu! İşte bütün bu ahlara, oflara, medetlere, mahzun dolaşmalara, boyun büküslere, sert bakışlara sebep o. Onun cemiyet hayatımızdaki yokluğu. Bu iniltileri durduracak, gözyaşlarını silecek, şevk ve neş'e verecek, kalpleri ümitle, şetâretle dolduracak hep kadındır...”*¹⁶

Zeybek Oyununu Düzenleme Çalışmaları

¹⁴ Selim Sırrı Tarcan, **Aynı yerde**

¹⁵ Selim Sırrı, **a.g.e.**, s.54.

¹⁶ Selim Sırrı, **Radyo Konferansları** , s.260-261.

Zeybek oyunlarıyla ilgili derlemeleri önceden yapmış olan Selim Sırrı, çok sayıda zeybek türkülerini de toplamıştır. Şimdi sıra düzenleme ve modernize çalışmasına gelmiştir. Bu konudaki çalışmaları hakkında şu bilgileri vermektedir:

"...1916 yılında bir metot dahilinde başlangıç ve sonu ma'lûm, mu'ayyen figürleri olan bir zeybek raksı vücuda getirmeğe karar verdim. Yeni zeybek raksı için Aydın'ın pek ma'rûf olan "**Sarı Zeybek**" şarkısını raksa mudhil olmak üzere kabul ettim. Şarkının ma'rûf bestesini yeni raksa uyarlayarak daha canlı, daha neş'eli bir beste yaptım. Sonra da 9/8' lik bir dans havası vücuda getirdim. Meşhur bir Rus artistine (Madam Molyanova) armonize ettirdim. Gerek türkünün, gerek raksın millî karakterini muhafaza etmeğe çok dikkat ettim. Zeybek dansının tavır ve hareketlerindeki hususiyeti kaybetmemek için zeybeğin başına levendâne bir poz, ellerine de armudî bir şekil verdim. Hareketlerdeki kesikliği kaldırdım. Çünkü hiç bir raksta münkesir bir hareket yoktur. Böylece raksta top yekun bir temevvüç husûle getirdim...." 17.

Toplumumuzda zeybek oyunları, yalnız erkeklerce oynanan oyunlar olarak bilinmektedir. Bu yaklaşım Türk kadının toplumdaki yeri anlayışına da uygun değildir. Halbuki sosyal ve kültürel hayatımızı kadınsız düşünmek mümkün değildir. Bu toplumsal değişimin öncülüğünü yapan Atatürk'ün, sosyal hayatımızda kadının yerine verdiği öneme yürekten inanan Selim Sırrı, yeni zeybek oyununu, kadınla erkeğin birlikte oynayabileceği şekilde düzenleyerek, bu konudaki önemli bir boşluğu doldurur ve bir ilki başarır. Bu Selim Sırrı'nın yukarıda belirttiği düşüncelerle de denk düşen bir yaklaşımdır. Düzenlemesine kadın unsurunu eklemesiyle ilgili olarak şu bilgileri verir:

"...Asırlardan beri kadının erkekle beraber raksetmemesi mühim bir noksan teşkil etmekte idi. Bunu düşünerek yeni vücuda getirdiğim zeybek raksını kadınla beraber oynanır bir hâle koydum. Kadına da aynı vezin dahilinde, aynı hareketleri yaptırıldı. Yalnız el ve kol hareketlerini kadının yaradılışındaki zarâfete uygun bir tarza soktum. Bunun için şöyle bir şekil tespit ettim: Zeybek, oyunun başlangıcında sevdiği kızı vakûr ve âheste adımlarla takip ediyor, ona yaklaşıyor. Vücudunun güzelliğini tavırları, âhengini ifade eden hareketlerle gösteriyor. Kadınla birlikte dans ediyor. Sonra kadın bir güneş gibi mihveri etrafında dönerek oynarken, erkek bir dünya gibi hem mihveri etrafında, hem güneşin etrafında muntazam adımlarla dönerek oynuyor. Bir gezintiden sonra, kadınla el ele verip, ileri geri birlikte sığıyorlar. Son figürde karşılıklı mûsikînin âhengine ayak uydurup diz çökerlerken nihâî harekette erkek kadının dizini öpüyor. Bir gezinti ile oyun bitiyor. Temiz ve samimi bir sevginin ifadesi olan bu dans, kadının bir güneş

17 Selim Sırrı Tarcan, **Hatıralarım**, s.55.

gibi erkeği nurlandırdığının ve erkeğin de, kadına karşı hürmetkârlığının bir ifadesidir...” 18

Selim Sırrı derlemeleri sonunda, zeybek oyununda giyilecek kıyafeti de tespit eder.

Zeybek kıyafeti

a) Erkek Kıyafeti

“...Erkeğin başında keçe külâh, üzerinde kadife veya oyali yemeni sarılı olmalı. Sirtında düğmeli mintan, onun üstünde camadan ve cepken bulunmalı. Ayağında da kısa zeybek dizliği. Beline de şal veya ipekli kuşak sarmalı. Aynı zamanda meşinden silahlık takmalı. Ayağına dize kadar yün çorap giymeli. Çorapların üstüne yemeni tabir edilen pabuç geçirmeli...” (Resim- 2)

b) Kadın kıyafeti

“...Kadın veya kızlar başlarına pembe, mavi ve beyaz, uçları pullu bir tül örtmeli, alın kısmında ziynet altınları bulunmalı. Sırtlarına hilâlî gömlek, üstüne kadife veya kumaştan ceket, bellerine şal kuşak ve etek yerlerine zarif kadın şalvarı giyerler. Ayaklarında kırmızı veya sarı terlik bulunmalı...” 19 (Resim-3)

Selim Sırrı,düzenlemesini yaptığı zeybek oyununda, başlangıçtan bitişe kadar yapılması gereken figürleri aşağıdaki şekilde sıralar:

Birinci Figür: “ 16 adımlık gezintiyi müte’âkip kadın ve erkek geride bulunan sol ayaklarını karşılıklı öne basarlar. İkinci zamanda sağ ayaklarının ucunu olduğu yerde basıp kaldırırılar. Üçüncü zamanda yine sağ ayak ucunu öne basıp kaldırırılar, dördüncü zamanda önden kalkan sağ ayağın ucunu arkaya dokundurup kaldırırılar. İkinci dörtlükte geride bulunan sağ ayak öne basılır, müte’âkiben sol ayağın ucu evvelâ arkaya, sonra öne, nihayet tekrar arkada yere dokunup kalkar. Üçüncü devrede ve dördüncü devrede aynı hareket münâvebe ile tekrar edilir ve sol ayak ucu yere dokunup kalkmakla 16. zaman biter. İkinci gezinti birincinin aynısıdır.

İkinci Figür: “ Geride bulunan sol ayak öne basarken, sağ ayak bir anda onun arkasına getirilir. İkinci zamanda sol ayak tekrar öne basılır, üçüncü zamanda önde bulunan sağ ayağın ucu bir adım ileri atılır, dördüncü zamanda gerideki sağ ayak öne uzanıp ucu yere temas ederken, vücutlar geri meyleder, ikinci dörtte öne uzanmış olan sağ ayak öne basarken, aynı zamanda sol ayak ökçesinin dibine gelir ve dört zamanda hareketler tekrar edilir,üçüncü ve

¹⁸Selim Sırrı, a.g.e., s.56.

¹⁹Selim Sırrı, Aynı yerde

dördüncü dörtler aynen tekrar edilir. Kolların hareketi ayakların veznini takip eder.”

Üçüncü Figür: “Kadın dört zamanda mihveri etrafında iki dönüş yaparken, erkek adımlarını biraz daha büyücek atarak hem mihveri , hem kadının etrafında döner. Dördüncü sayıda daima yüz yüze gelmelerine dikkat ederler. Dönüşlerde kadın ve erkeğin kolları kıvrık olarak, başlarının üstünde bulunur ve her dördüncü harekette yana açılarak aşağı sarkıtılır.”

Dördüncü Figür: “Erkek, bir anda kadının sol bileğini tutar, birinci zamanda, birlikte geride bulunan sol ayaklarını öne basarken sağ ayaklarını aynı zamanda öndeki ayağın topuğuna bitiştirirler. İkinci zamanda, aynı hareketi tekrar ederler. Üçüncü zamanda, arkada bulunan sağ ayağın yaylanması ile sol ayak öne sıçrar. Dördüncü zamanda, arkadaki sağ ayağın ucu yere dokunup kaldırılır, ikinci dördü yapmak üzere erkek kadını soldan sağa geri süratle çevirir. Bu sefer her ikisi de sağ ayaklarını öne basıp, solu arkasına getirirler, ikinci dörtte aynı hareketi tekrar ederler, üçüncü zamanda, öne bir adım sıçrarlar, dördüncü zamanda, geride bulunan sol ayağın ucunu yere dokundurup kaldırır. Üçüncü ve dördüncü dört aynen geri dönerek tekrar edildikten sonra, erkek kadının elini bırakır ve kadın önde, erkek arkada 16 sayılık gezinti tekrar edilir.”(Resim –4)

Beşinci Figür: “Karşılıklı duran kadın ve erkek geride bulunan sol ayaklarını ileri atarak, dört zamanda sağ dizlerini yere dokundururlar, ikinci dörtte süratle oldukları yerde geri dönerek dört zamanda sırt sırta diz çökerler, üçüncü dörtte, karşılıklı dört zamanda diz çökerken erkek fazlaca eğilerek, başını kadının dizine dokundurur. Dördüncü zamanda, yine bir anda arkasını dönmek suretiyle, dört zamanda çöküp kalkarlar. Bu suretle beşinci figürün 16 sayısı bitince altıncı ve sonuncu gezinti başlar ve 16 hatvede gittikçe birbirine yaklaşan çiftlerden erkek kolunu kadının omzuna dolayarak sahneden yavaş yavaş çekilirler...”²⁰.

Selim Sırrı, değişik zeybek türkülerinden derlediği ve en çok beğendiği “ Sarı Zeybek “ oyununun sözlerini, yeni zeybek oyununa ritm ve müzik olarak seçer;

Sarı Zeybek şu dağlara yaslanır

Yağmur yağar silahları ıslanır

Bir gün olur deli gönül uslanır

Yazık olsun telli doru şanına

²⁰ Selim Sırrı Tarcan, **Hatıralarım** , s.57-59

Eğil bir bak mor cepkenin kanına

Şu dağları kara duman bürüdü

Üç yüz atlı, beş yüz yaya yürüdü

Sarı zeybek şu cihanda bir idi

Yazık olsun telli doru şanına

Eğil bir bak mor cepkenin kanına,...." 21(Resim-5)

Yeni Zeybek oyununu düzenleme ve modernize etme çalışmaları üç yıl sürer. Çalışmalarını tamamlayan Selim Sırrı, bu oyunu önce beden eğitimi öğretmeni olarak çalıştığı, öğretmen okulu öğrencilerine öğretir: "...1916 'da mu'allimi bulunduğum öğretmen okulu talebelerine, beden terbiyesi dersinde, ta'dil ve tespit ettiğim yeni zeybek raksını öğrettim." 22 Ders içi ve ders dışı çalışmalarla yeni zeybek oyununu öğrencilerine öğreten Selim Sırrı, bu oyunu ilk defa "idman şenlikleri" adıyla düzenlenen spor bayramında halka sunar: "...İlk defa Kadıköy'de, Fener Kulübü Spor Sahasında tertip ettiğim jimnastik bayramında talebelerim halkın karşısında zeybek oynadılar ve büyük takdirlere mazhar oldular. Talebeme, fırsat buldukça bu güzel oyunu oynattım. Bazı tören ve toplantılarda kendim de sahaya çıkıp oynadım..." 23.

Müfettişlik görevi sebebiyle, 1916 yılının sonlarına doğru Anadolu'ya giden Selim Sırrı, yeni zeybek oyunu hakkında konferanslar vererek, oyunla ilgili değerlendirmeleri alır."....1916 senesinin sonlarına doğru tekrar Anadolu'ya seyahat ettim. Bu sefer İzmir'den başlayarak, Eskişehir, Konya, Ankara, Uşak, Manisa nihayet İzmir'de Zeybek raksına dair konferanslar verdim. Bizzat sahneye çıkıp oynadım, Bazı eşrâf-zâdeler oyunu beğendiler. Artık dârü'l-mu'allimînin genç ve fa'al mu'allimleri yeni raksı, memleketin her tarafına yaymaya başladılar." 24

Selim Sırrı, zeybek oyunuyla ilgili yapmış olduğu çalışmaları değerlendirirken bir konu üzerinde önemle durur, bu da yaptığı çalışmanın taklid edilmesidir: "...Her yeni çıkan şeyin taklidleri olabileceği gibi, bizim de taklidlerimiz çıktı. Biz de zaten bu oyunu inhisârımız altına aldığımızı iddiâ

21 Selim Sırrı Tarcan, **a.g.e.**, s.56-60.

22Selim Sırrı Tarcan, **a.g.e.**, s. 55.

23Selim Sırrı Tarcan, **Aynı yerde**

24Selim Sırrı, "Zeybek Raksı II", **Terbiye ve Oyun**, S.6, s.85-86.

etmemiştik. Gönül arzu ederdi ki, bizim yaptığımız bir şeyi tahrif etmektense, başka bir vadiye çalışarak, yeni bir eser vücuda getirsinler.” 25.

Yeni zeybek oyunu ile ilgili olumlu değerlendirmeler alan Selim Sırrı, düzenlemesinin öğrencileri tarafından okullarda öğretilerek yaygınlaşmasından da büyük bir mutluluk duyar. Yurt içinde almış olduğu olumlu tepki, yurtdışında da devam eder. 1924 yılında Paris'te düzenlenen Olimpiyat Oyunları'na katılan Selim Sırrı, yeni zeybek oyunu ile ilgili verdiği konferansın neticelerini şu şekilde anlatır:

"...1924'de Paris'te tertip edilen milletlerarası olimpiyat oyunlarına gittiğim sırada, benden Türkiye'nin beden terbiyesi hakkında bir kaç konferans vermem istenilmişti. Bunlardan birini zeybek raksına ayırdım. Kalabalık bir heyet huzurunda evvelâ zeybek raksı hakkında bir konuşma yaptım. Sonra bir Fransız yüzbaşısına piyanoda çaldırdığım raks havası ile sahneye çıkıp oynadım, çok beğendiler, alkışladılar. O toplantıda yirmi kadar Türk vatandaşı da vardı." 26.

Atatürk'ün Huzurunda Yeni Zeybek Oyunu

Atatürk, yapmakta olduğu bir gezi sebebiyle İzmir'de bulunmaktadır. Selim Sırrı yeni zeybek oyununu kabul merasiminde Atatürk'e sunar. Atatürk oyunu büyük bir ilgiyle izler ve çok mutlu olur. Atatürk'ün zeybek oyununa gösterdiği ilgi onu çok memnun etmiştir.

"...Eserimi, 12 Ekim 1925 tarihinde, İzmir'de hükümet dairesinde icrâ edilen kabul merasimi esnasında, izhar eyledikleri arzu üzerine Atatürk'e izhar ettim. Ebedî şefimiz, ertesini akşam İzmir Kız Öğretmen Okulu'nda icad ettiğim bu raksı görmek istedi. Talebemi Mu'allâ ile birlikte oynadım. Atatürk tekrar ettirdi. Sonra beni yanına çağırdı ve halka hitâben şunları söyledi:

'Hanımefendiler, Beyler;

Selim Sırrı Bey, zeybek raksını ihyâ ederken, ona bir şekl-i medenî vermiştir. Bu san'atkar üstâdın eseri hepimiz tarafından seve seve kabul edilerek millî ve içtimâî hayatımızda yer tutacak kadar tekemmül etmiş, bedîî bir şekil almıştır. Artık Avrupalılara, bizim de mükemmel bir raksımız var, diyebiliriz. Bu oyunu salonlarımızda, müsâmerelerimizde oynayabiliriz. Zeybek dansı bu şekli ile her salonda kadınla beraber oynanabilir ve oynanmalıdır.'

Atatürk bu sözlerini müte'âkip bana döndü, dedi ki :

²⁵Selim Sırrı, **a.g.m.**, s.86.

²⁶Selim Sırrı Tarcan, **Hatıralarım**, s.55.

*“Yorulmadınızsa Mu'allâ Hanımla birlikte bir defa daha şehir elbisesiyle oynadığınızı görmek isterim.”*²⁷

Avrupa'da olduğu gibi, Türkiye'de de folklorun yeni bir bilim olarak takdiminden önce, Türk halk kültürü malzemelerini derleyici, gelecek nesillere aktarıcı çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalardan biri de Selim Sırrı Tarcan tarafından yapılan zeybek oyunları derlemesidir. Kadın ve erkeğin birlikte oynadığı yeni zeybek oyunu, derleme çalışması şeklinde yapılan ilk çalışmalara örnek teşkil edecek niteliktedir. Selim Sırrı Tarcan, yapmış olduğu çalışmanın amacını belirtirken, *“.....mensup olduğumuz büyük milletin masalları, destanları, türküleri, raksları mertlik, kahramanlık ve fedakârlıkla doludur. Folklorumuz bizden sonra yetişecek yeni nesle mazisini tanıttacak ve benliğini bihakkın duyuracaktır.”*der.

Selim Sırrı, yeni zeybek oyunu ile ilgili son değerlendirmeyi şu şekilde yapar: *“...senelerce emek sarf ederek meydana çıkardığım bu yeni zeybek raksını Atatürk'ün takdir edişi, diğer zeybek oyunlarının yanında bir de **“Sarı Zeybek”** oyununun yer almasına vesile olmuştur. Yeni zeybek oyununun hususiyeti kadınla birlikte oynanmasındadır. Ben, Atatürk'ün içtimâî hayatımızda kadına verdiği mevkiî düşünerek bu küçük eseri vücuda getirdim. Eğer, kıymeti varsa yaşar.”*²⁸

SONUÇ

Beden eğitimi öğretmeni ve spor yazarı olarak tanınan Selim Sırrı Tarcan'ın derlemeleri, bu konuda çalışma yapanlara kaynak teşkil edecek niteliktedir. Selim Sırrı Tarcan'ın derleyip modernize ettiği zeybek oyunu, bu sahada yapılan çalışmaların ilk örneklerinden olması bakımından da önemlidir. Zeybek oyunları kaynağını geçmişten alıp, günümüze kadar uzanan kültür değerlerimizdendir. Kültür değerlerimizin araştırılmasının önemi ve bu değerlerin toplum dinamizmini koruma ve geliştirmedeki rolleri inkar edilemez. Düğünler, çeşitli mevsim eğlenceleri, bayramlar, törenler ve âdetlerle ilgili hareket ve kaynaşmalarda halk oyunları milletimizi bir araya getirerek, millî birlik ve beraberliğimizin sağlanmasında, birinci derecede rol oynamaktadır. Bu sebeple millî bayramlar ve kurtuluş günlerinde, halk oyunu ekiplerinin görev almaları yaygın bir uygulama olarak karşımıza çıkar. Ayrıca bu oyunlar, temel estetik değerleri harekete geçirmekle de görevlidir. Günümüzde zeybek oyunları, millî kültür içinde varlığını sürdürmekte, çağdaş kültüre millîlik rengi katmaktadır. Millî bir raks olarak zeybek oyunları, mahallîlikten millîliğe, millîlikten evrenselliğe geçebilecek nitelikler taşımaktadır. Bu yönüyle, insanlığın ortak kültürüne de katkıda bulunması mümkündür.

²⁷Selim Sırrı Tarcan, **a.g.e.**, s.59.

²⁸Selim Sırrı Tarcan, **Aynı yerde**

KAYNAKÇA

- ÇAPAN**,M. Şevki, **Türk Sporunda Selim Sırrı Tarcan**, Ünyay, Muğla 1999.
- Selim Sırrı**, “İdman Aleminde Kırk Sene”,**Terbiye ve Oyun**, İstanbul 1922, S.8.
- Selim Sırrı**, “Zeybek Raksı I”, **Terbiye ve Oyun** , İstanbul 1922, S.5.
- Selim Sırrı**, “Zeybek Raksı II” , **Terbiye ve Oyun** , İstanbul 1922, S.6.
- TARCAN**, Selim Sırrı, **Hatıralarım**, Türkiye Yayınevi, İstanbul 1946.
- TARCAN**, Selim Sırrı, **Radyo Konferanslarım**, Devlet Matbaası, İstanbul 1932.

Resim 1 (1312’de Yunan Harbine Giden Türk Dilaverlerinin İzmir’de Seyrettiği İlk Zeybek Oyunları)

M. Şevki ÇAPAN

Resim 2 (Türkün Zarif Zeybek Kıyafeti)

Resim 3 (Kadın ve Erkeğin Zeybek Kıyafeti)

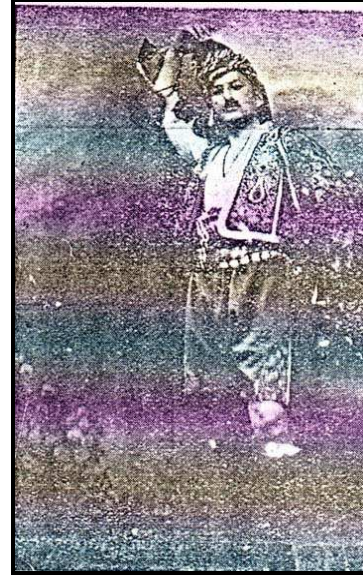
Selim Sırrı Tarcan 'ın Zeybek Oyunu Derleme Çalışmaları

Resim 4

I. Figür

II. Figür

